

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Mgr. Filipem Skřivanem ve věci

žalobce: **P. D.**
zastoupen obecnou zmocněnkyní R. D.
oba bytem X.

proti

žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 5. 2020, č. j. MPSV-2019/209344-924/5,
sp. zn. SZ/MPSV-2019/209344-924

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 6. 5. 2020, č. j. MPSV-2019/209344-924/5, sp. zn. SZ/MPSV-2019/209344-924, **se ruší** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobci **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

III. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Úřad práce České republiky – krajská pobočka ve Zlíně (dále jen „úřad práce“) rozhodnutím ze dne 27. 8. 2019, č. j. 48054/2019/KRO, zamítl návrh žalobce na zvýšení příspěvku na péči dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen „zákon o sociálních službách“) a rozhodl poskytovat příspěvek v nezměněné výši 4 400 Kč měsíčně, neboť žalobce z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nezvládá 6 základních životních potřeb – mobilitu, oblékání a obouvání, tělesnou hygienu, péči o zdraví, osobní aktivity a péči o domácnost. Žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl odvolání žalobce a rozhodnutí úřadu práce potvrdil.

II. Obsah žaloby

2. Proti napadenému rozhodnutí podal žalobce včasnou žalobu. Uvádí, že posudková komise žalovaného učinila své závěry pouze na základě zdravotnické dokumentace a zprávy ze sociálního šetření. Žalobce a pečující osoba nebyli k jednání posudkové komise přizváni, ta si tudíž nemohla učinit odpovídající představu o žalobcově zdravotním stavu a schopnosti vykonávat denní aktivity.
3. Hlavní diagnózou žalobce je dětská mozková obrna (spastická kvadruparéza s akcentací na dolních končetinách). Intelektově je v hlubším pásmu lehké mentální retardace, řada funkcí odpovídá středně těžké mentální retardaci. Má také konvergentní strabismus a je diabetik. Celková pohyblivost žalobce se zhoršila po fraktuře kyčle v roce 2012, i po delší době zůstaly trvalé následky fyzické i psychické (obava z chůze v cizím prostředí a pádu).
4. Vedle základních životních potřeb, které posudková komise uznala jako nezvládané, žalobce namítá, že nezvládá orientaci v přirozeném sociálním prostředí. Nezvládá mapování prostoru kolem sebe, v okolí bydliště se orientuje jen na často používaných trasách a i zde někdy zabloudí. Má problémy s orientací v čase (neví, který je den, měsíc, rok, nezvládá seřazení dějů do časových ani situačních posloupností), orientaci osobou (nedokáže správně zařadit členy rodiny). Neumí se orientovat v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat (je velmi důvěřivý a tedy i snadno zneužitelný).
5. K potřebě komunikace žalobce uvádí, že má obtíže s pochopením přijímaných a sdělovaných zpráv, má pouze základní slovní zásobu.
6. Ohledně stravování žalobce nezvládá samostatně dodržovat stanovený dietní režim (diabetické stravování – nezvládá si vybrat vhodné potraviny, dodržovat pravidelnost). Nezvládne si ukrojit krajíc chleba, rozkrojit housku apod.). Nezvládne jídlo přemístit na místo konzumace.
7. Samostatně nezvládá ani výkon fyziologické potřeby mimo domov. Nezvládá močit do pisoáru, neudrží se ve stoje bez berlí a dochází ke znečištění jeho oděvu.

8. Žalobce proto navrhuje, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného

9. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvádí, že z dostupných podkladů nevyplývají skutečnosti, které by odůvodňovaly nezvládání sporných základních životních potřeb. Použitý posudek o zdravotním stavu žalobce dle žalovaného splňuje požadavky úplnosti a přesvědčivosti. Účast posuzovaného při jednání posudkové komise není povinnou náležitostí posouzení zdravotního stavu, pokud posudková komise vychází z kompletní zdravotní dokumentace. Žalobce o účast na jednání posudkové komise nežádal, třebaže byl o této možnosti poučen. V době jednání posudkové komise byl nadto na území celé České republiky vyhlášen nouzový stav v souvislosti s výskytem epidemie COVID-19. Napadené rozhodnutí považuje žalovaný za zákonné a správné a navrhuje žalobu jako nedůvodnou zamítnout.

IV. Posouzení věci krajským soudem

10. Žaloba byla podána včas (§ 72 odst. 1 s. ř. s.), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.). Žaloba je přípustná (zejména § 65, § 68 a § 70 s. ř. s.).
11. Žaloba je důvodná.
12. Předpokladem pro vznik nároku na příspěvek na péči je závislost žadatele na pomoci jiné osoby při zvládání základních životních potřeb dle § 7 odst. 2 a § 8 zákona o sociálních službách. Podle § 9 odst. 5 zákona o sociálních službách *pro uznání závislosti v příslušné základní životní potřebě musí existovat příčinná souvislost mezi poruchou funkčních schopností z důvodu nepříznivého zdravotního stavu a pozbytím schopnosti zvládat základní životní potřebu v přijatelném standardu.* Podle odst. 6 téhož ustanovení *bližší vymezení schopností zvládat základní životní potřeby a způsob jejich hodnocení stanoví prováděcí právní předpis.* Podle § 1 odst. 1 prováděcí vyhlášky *schopnost osoby zvládat základní životní potřeby se pro účely stanovení stupně závislosti hodnotí podle aktivit, které jsou pro jednotlivé základní životní potřeby vymezeny v příloze č. 1 k této vyhlášce.* Podrobná kritéria pro posuzování schopnosti zvládat základní životní potřeby tedy obsahuje příloha č. 1 prováděcí vyhlášky. *Pokud osoba není schopna z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zvládat alespoň jednu z aktivit, která je pro schopnost zvládat základní životní potřebu vymezena v příloze č. 1 k této vyhlášce, není schopna základní životní potřebu zvládat (§ 2a prováděcí vyhlášky).*
13. Ustanovení § 1 odst. 4 vyhlášky současně dodává, že *za neschopnost zvládání základní životní potřeby se považuje stav, kdy porucha funkčních schopností dosahuje úrovně úplné poruchy nebo poruchy těžké, kdy i přes využívání zachovaných potenciálů a kompetencí fyzické osoby a využívání běžně dostupných pomůcek, prostředků, předmětů denní potřeby nebo vybavení domácnosti, veřejných prostor nebo s využitím zdravotnického prostředku nelze zvládnout životní potřebu v přijatelném standardu. Přijatelným standardem se rozumí zvládání základní životní potřeby v kvalitě a způsobem, který je běžný a obvyklý, a který umožňuje, aby tato potřeba byla zvládnuta bez každodenní pomoci jiné osoby.*
14. Stupeň závislosti osoby obligatorně posuzuje posudkový lékař, resp. v odvolacím řízení posudková komise žalovaného. Posudek ve věci příspěvku na péči musí být úplný,

jednoznačný a přesvědčivý. Posudkový lékař se musí vypořádat se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaná osoba namítá, a vyjádřit se k její schopnosti zvládat aktivity vyjmenované u jednotlivých životních potřeb v příloze č. 1 prováděcí vyhlášky a své úvahy opřít o dostatečně zjištěný skutkový stav. Posudek je rozhodujícím důkazem v řízení o přiznání příspěvku na péči, pokud nevzbuzuje pochyby o své celistvosti a přesvědčivosti a neexistují jiné důkazy, které jeho správnost zpochybňují (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 4. 2014, č. j. 3 Ads 77/2013 - 22, ze dne 30. 7. 2015, č. j. 9 Ads 35/2015 - 44, ze dne 29. 9. 2015, č. j. 4 Ads 167/2015 - 27, ze dne 29. 8. 2016, č. j. 4 Ads 100/2016 - 25). Posudkový závěr musí být náležitě zdůvodněn, aby byl přesvědčivý a srozumitelný i pro správní soud, který nemá, a ani nemůže mít, odborné lékařské znalosti. Soud ověřuje, zda posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí je úplný a přesvědčivý ve výše uvedeném smyslu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 10. 2017, č. j. 8 Ads 136/2017 - 35).

15. Krajský soud se proto zabýval zejména tím, zda je lékařský posudek, který byl v řízení před žalovaným rozhodujícím důkazem, ve vztahu k namítaným základním životním potřebám úplným a přesvědčivým ve shora uvedeném smyslu.
16. Příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je zejména dětská mozková obrna - centrální kvadruparéza s výrazným nálezem na dolních končetinách a lehčím postižením horních končetin a lehká mentální retardace. Ostatní zdravotní obtíže mají pro posouzení stupně závislosti spíše okrajový charakter (astigmatismus, skolióza, diabetes 2. typu atd.).
17. Za schopnost zvládat základní životní potřebu orientace se považuje stav, kdy osoba je schopna *poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem, mít přiměřené duševní kompetence, orientovat se osobou, časem a místem, orientovat se v přirozeném sociálním prostředí, orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat.*
18. Posudková komise ve svém hodnocení uvádí, že dle psychiatrie je osobnost žalobce simplexní, chování je přiměřené, bez depresivních tendencí. Žalobce je orientován osobou, časem částečně. Dle neurologie není schopen orientovat se ani ve známém prostředí a situacích, není schopen adekvátně reagovat na podněty prostředí. Dle sociálního šetření ze dne 2. 7. 2019 je žalobce orientovaný všemi směry, mimo dům potřebuje doprovod. Tuto podkladovou dokumentaci vyhodnotila posudková komise tak, že z medicínského hlediska neodůvodňuje nezvládání základní životní potřeby orientace. Z hlediska uvedené narušené orientace i ve známém prostředí dle neurologické zprávy by dle posudkové komise bylo nutné doložit psychiatrické vyjádření, neboť při lehké mentální retardaci standardně bývá orientace ve známém prostředí zachována a ani psychiatr těžce narušenou orientaci místem neudává.
19. Dle sociálního šetření žalobce uvedl chybně datum, průběh dne určil. Adresu uvedl bez popisného čísla, uvedl, že je doma. Osoby, se kterými je v kontaktu pozná, jména si plete. Doma a ve známém prostředí se orientuje, chodí pouze známou a naučenou trasu, jinde musí mít doprovod nebo převoz.
20. Dle psychologického vyšetření PhDr. J. R. ze dne 16. 9. 2019 je žalobce orientovaný časem nepřesně, den neví, v popředí jednoduchost myšlení, konfabulace ohledně členů rodiny, těžší kognitivní deficit. Dle závěrů psychologa na základě provedeného testování jsou

aktuální kognitivní výkony v hlubším pásmu lehké mentální retardace, řada funkcí směřuje až do pásma středně těžké mentální retardace, postižení je ve všech složkách funkcí. Časem nepřesně orientovaný, nezvládá řazení dějů do časových a situačních souvislostí, není schopen chápat dílčí části podnětů a adekvátně je skládat do celků.

21. Dle nálezu psychiatra MUDr. S. ze dne 22. 8. 2019 je žalobce orientovaný všemi směry, neúplně časem. Verbální kontakt navazuje s nižší spontaneitou v rámci omezení mentální retardací. Odpovědi pohotové, přiléhavé, bez zabíhavosti, jednoduché, obtížně se vyjadřuje. Chování s přiměřenou distancí odpovídající místu a situaci, nepřiléhavé úsměvy.
22. Dle zprávy z neurologie MUDr. M. ze dne 29. 8. 2019 u žalobce slovní kontakt dobrý, ochotný, spolupráce dobrá, orientován základními údaji, věty jednoduché. Žalobce není schopen orientace i ve známém prostředí, nedokáže mapovat prostor, není schopen adekvátně reagovat na podněty prostředí.
23. K jednotlivým aktivitám základní životní potřeby orientace krajský soud uvádí, že z lékařské dokumentace nevyplývá žádné posudkově relevantní smyslové omezení. Žalobce je dle psychologa i psychiatra orientován všemi směry, nepřesná je orientace časem (řazení dějů do časových souvislostí, datum). Krajský soud ve shodě s žalovaným uvádí, že potřeba jisté dopomoci při orientaci časem ještě nemusí sama o sobě znamenat nezvládání základní životní potřeby orientace. V základu je přitom žalobce podle dostupných podkladů v čase orientovaný (měsíc, rok, denní doba atd.). Problémy s orientací v prostoru se také konkrétně v lékařské dokumentaci neuvádí (krom zprávy neurologa, krajskému soudu ovšem není zřejmé, co se rozumí výrazem „nedokáže mapovat prostor“). Stěžejní je ovšem dle krajského soudu v případě žalobce posouzení jeho duševních kompetencí, schopnosti orientace v přirozeném prostředí a v obvyklých situacích a schopnosti adekvátně reagovat.
24. Se žalovaným lze souhlasit, že diagnóza lehké mentální retardace zpravidla zvládání základní životní potřeby orientace nevyklučuje. Dle psychologického vyšetření (které posudková komise nijak nezpochybnila) jsou ovšem výkony žalobce v hlubším pásmu lehké mentální retardace a řada funkcí směřuje až do pásma středně těžké mentální retardace. Jedná se tedy v tomto o hraniční případ.
25. Dle psychologického vyšetření žalobce není schopen chápat dílčí části podnětů a adekvátně je skládat do celků a psychiatr uvádí, že při vyšetření se žalobce choval s přiměřenou distancí odpovídající místu a situaci. K přiměřenosti duševních kompetencí žalobce, ale zejména k jeho schopnosti orientace v přirozeném sociálním prostředí a schopnosti reakce na obvyklé situace se psycholog, psychiatr ani zpráva ze sociálního šetření konkrétněji nevyjadřuje. Sama posudková komise pak uvádí, že dle neurologie žalobce není schopen orientovat se ani ve známém prostředí a situacích, není schopen adekvátně reagovat na podněty prostředí.
26. K závěrům neurologa o narušení orientace i ve známém prostředí by dle posudkové komise bylo nutné doložit psychiatrické vyjádření. Takové vypořádání se závěry části lékařské dokumentace však krajský soud nepokládá za přesvědčivé. V principu není dle krajského soudu vyloučeno obecné závěry lékaře z oboru neurologie týkající se schopnosti posuzovaného orientovat se ve známém prostředí a situacích a přiměřeně reagovat zpochybnit či vyvrátit přesvědčivými konkrétními závěry specializovaného lékaře –

psychiatra. V nynější věci ovšem žádné takové závěry posudková komise žalovaného k dispozici neměla. Psychiatr se ve své zprávě k těmto konkrétním okolnostem výslovně nevyjadřuje.

27. Pokud tedy dle neurologa žalobce dané aktivity samostatně nezvládá a dle závěrů psychologa je žalobcův zdravotní stav na hranici lehké a středně těžké mentální retardace (tj. obtíže v oblasti orientace nelze vyloučit), je na místě se nastíněným problémům blíže věnovat, a to např. obstaráním vyjádření psychiatra (jak ostatně uvádí i posudková komise), případně prostřednictvím osobního vyšetření žalobce před posudkovou komisí, přičemž vhodným by se jevílo (pokud tímto směrem posudková komise argumentuje) účast lékaře s příslušnou odborností v posudkové komisi.
28. Krajský soud naopak shledal nedůvodnými námitky k posouzení zvládání základní životní potřeby komunikace. Za zvládání této potřeby se považuje stav, kdy osoba je schopna *vyjadřovat se srozumitelně mluvenou řečí a dorozumět se jejím prostřednictvím s jinými osobami v rozsahu běžné slovní zásoby odpovídající věku a sociálnímu postavení, chápat obsah přijímaných a sdělovaných zpráv, vytvářet rukou psanou krátkou zprávu, porozumět všeobecně používaným základním obrazovým symbolům a zvukovým signálům, používat běžné komunikační prostředky*. Prováděcí vyhláška tedy komunikaci rozumí zejména fyzickou, smyslovou a duševní kompetenci vyjádřit se srozumitelně mluvenou řečí a naopak mluvené řeči porozumět (v rozsahu běžné slovní zásoby odpovídající věku a sociálnímu postavení), pochopit význam sdělené a psané informace a informaci sdělit a krátce napsat, a dále vnímat obsah základních zvuků a obrazových signálů a používat běžné komunikační prostředky.
29. Ze všech podkladů shromážděných žalovaným vyplývá, že žalobce se mluvenou řečí dorozumí a je schopen vést rozhovor, třebaže po obsahové stránce je omezen nepříznivým zdravotním stavem – zabíhavé odpovědi, nepřesné, konfabulace atd. Tyto dílčí obtíže však nedosahují takové intenzity, která by schopnost komunikace zásadně omezila. Také dle psychologického vyšetření je slovník ze zkoumaných kognitivních oblastí relativně nejlepší. Žalobce má dle sociálního šetření telefon a je schopen jej použít.
30. Ve vztahu k základní životní potřebě výkon fyziologické potřeby žalobce v žalobě namítá pouze to, že není schopen použít pisoár a při výkonu fyziologické potřeby nevydrží v poloze ve stoje. Tyto skutečnosti jsou ovšem dle krajského soudu posudkově bez významu. Schopnost zvládat základní životní potřebu výkon fyziologické potřeby se totiž hodnotí zásadně s využitím dostupných facilitátorů a v poloze, která je z hlediska konkrétního zdravotního stavu vhodná – v případě žalobce podle všeho vsedě.
31. Za schopnost zvládat základní životní potřebu stravování se považuje stav, kdy osoba je schopna *vybrat si ke konzumaci hotový nápoj a potraviny, nalít nápoj, rozdělit stravu na menší kousky a naservírovat ji, najíst se a napít, dodržovat stanovený dietní režim, konzumovat stravu v obvyklém denním režimu, přemístit nápoj a stravu na místo konzumace*. Nezvládnutí již jedné z uvedených dílčích aktivit je podmínkou dostačující k tomu, aby byl žadatel uznán osobou neschopnou zvládat základní životní potřebu stravování (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014, č. j. 3 Ads 50/2013 – 32).
32. Dle sociálního šetření žalobce v domácnosti chodí za opory nábytku a zdi, omezeně krátkou vzdálenost bez opory. Jídlo chystá žalobci pečující osoba, která také talíř s jídlem a

hrnek s nápojem přenese na stůl, žalobce nezvládne. Jídlo si žalobce naporcuje sám, nají se příborem. Je schopen si napustit vodu, ve varné konvici přenést vodu ke stolu a nalít do hrnku, případně horký nápoj pije u kuchyňské linky. Z hrnku nebo sklenice se napije sám. Pitný režim hlídá matka. Má diabetickou dietu.

33. Skutečnost, že žalobce nezvládne přenést jídlo ke stolu, sice uvádí i lékařská zpráva z neurologie MUDr. M. ze dne 29. 8. 2019. Krajský soud nicméně v tomto aspektu vyhodnotil úvahy posudkové komise a žalovaného jako přesvědčivé. Žalobce je dle zpráv schopný se přemístit na krátké vzdálenosti s oporou nábytku či zcela bez opory. Pokud zpráva ze sociálního šetření výslovně uvádí, že žalobce je schopen přenést vodu ve varné konvici ke stolu, není zřejmé, proč by nebyl schopen takto přemístit s využitím facilitátorů také jídlo. Není přitom k dispozici žádný exaktní lékařský náález, který by tato zjištění z přirozeného prostředí žalobce zpochybnil. Pokud žalobce uvádí, že není schopen nakrájet nožem chléb, je možné přizpůsobit tomuto omezení nákup vhodných potravin, které není třeba ostrým nožem pokrájet.
34. Krajský soud však shledal napadené rozhodnutí (potažmo lékařský posudek) nepřezkoumatelným co do posouzení schopnosti žalobce dodržovat stanovený dietní režim. Zvládání dietního režimu je přitom hodnoceno v rámci základní životní potřeby stravování ve smyslu § 9 odst. 1 písm. d) zákona o sociálních službách (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2014, č. j. 4 Ads 75/2014 – 20). Nutnou podmínkou zohlednění této aktivity je skutečnost, že dietní režim byl lékařem skutečně nařízen.
35. V posudku posudkové komise žalovaného je výslovně uvedeno, že žalobce má diabetes mellitus 2. typu na dietě.
36. Již odvolání proti rozhodnutí úřadu práce žalobce namítl, že je diabetik a není schopen samostatně dodržovat nutná dietní omezení nastavená lékařem. O dietních opatřeních v souvislosti s diabetem se zmiňuje také záznam ze sociálního šetření. Zdravotní omezení žalobce (hlubší pásmo lehké mentální retardace) přitom obtíže při zvládání dietního stravování nevylučují.
37. Za této situace bylo na místě, aby se posudková komise k otázce dietního stravování a schopnosti žalobce případný dietní režim (o jehož obsahu nyní krajský soud nemá bližší informace) v posudkovém hodnocení výslovně vyjádřila, což však neučinila. Z tohoto důvodů považuje krajský soud také posouzení základní životní potřeby stravování za nedostatečné a nepřezkoumatelné.

V. Závěr a náklady řízení

38. Krajský soud proto zrušil žalobou napadené rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. a v souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. V dalším řízení žalovaného váže právní názor krajského soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
39. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobci vzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Žádné ovšem neuplatnil. Proto mu krajský soud náhradu nákladů řízení nepřiznal. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení ex lege (§ 60 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o ní musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 17. června 2021

Mgr. Filip Skřivan, v. r.
samosoudce

Shodu s prvopisem potvrzuje: B. Z.